

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Bilgi Notları

Aralık 2023

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Aralık ayında Kabul Edilebilirliğe ilişkin olanlar haricinde 23 karar verdi. Mahkeme, bu kararların 19'unu yüksek önem ve orta öneme sahip karar olarak tasnif etti. Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneği olarak bu 19 karar hakkında Türkçe bilgi notları hazırladık. AİHM 2023 yılının son ayında kamu çalışanlarına yönelik grev yasağını, sınır ihtilafı bulunan bölgelerdeki hak ihlallerini, cezaevi koşullarını, tutukluların kötü muamele iddiaları içeren mektuplarının yasaklanmasını, eşcinsel birlikteliklerin hukuken tanınmayışını, cinsel sömürü amaçlı insan ticaretini, kürtajı, mahkemelerin bağımsızlığını tartışan kararlar verdi. Anitsayac.com verilerine göre 2023 yılında Türkiye'de 398 kadının şiddet sonucu hayatını kaybettiğini hatırlatarak, cinsel şiddetin önlenmesinde caydırıcı ceza yasaları ile etkili soruşturma ve kovuşturma yapılmasının devletin pozitif bir yükümlülüğü olduğunu vurgulayan bu ayki Vuckovic/Hırvatistan kararına özellikle dikkat çekmek istiyoruz.

Vuckovic /Hırvatistan

Başvuru No. 15798/20

Karar tarihi: 12/12/2023

Md. 3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal

Md. 8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Başvuru, bir ambulans hemşiresinin birlikte nöbet tuttuğu iş arkadaşı ambulans şoförü tarafından birden çok kez cinsel şiddete maruz bırakılması ve yaşananları birine anlatması halinde işten kovulmakla tehdit edilmesi sonrasında, fail hakkında verilen 10 ay hapis cezasının kamu hizmetine çevrilmesine ilişkindir. Mahkeme kararda İstanbul Sözleşmesi'nin cinsel suçların etkili, orantılı ve caydırıcı şekilde cezalandırılması için yasal tedbirlerin alınması gerekliliğine işaret eden hükmüne, CEDAW Komitesi ile GREVIO'nun toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir ayrımcılık biçimi olduğuna ilişkin tavsiye kararları ve değerlendirme raporlarına atıf yapmıştır. Mahkeme, devletlerin cinsel şiddetin önlenmesinde caydırıcı ceza yasaları ile etkili soruşturma ve kovuşturma yapılmasının Sözleşmenin 3. ve 8. maddeleri kapsamında pozitif bir yükümlülük olduğunu belirtmiştir. AİHM, cinsel şiddete konu olaylarda, verilen cezanın kamu hizmetine çevrilmesinin cinsel şiddetin tolere edilmeyeceğine ilişkin güçlü bir mesaj iletmenin aksine cinsiyet temelli şiddetin hoşgörü ile karşılandığının bir belirtisi olarak değerlendirmektedir. Mahkeme, kaygı verici ölçüde yüksek bulunan kadına karşı şiddet eylemlerinin cezasızlıkla sonuçlandığı yönündeki algının, eylemlerin bildirilmesini de önleyecek bir etki üretmesi ihtimaline de dikkat



Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği

çekmiştir. Başvuruya konu olayda AİHM, kadına yönelik şiddetin özel toplumsal tehlikesini ve bununla etkili ve caydırıcı eylemlerle mücadele etme ihtiyacını göz önünde bulundurarak, başvuranın maruz kaldığı şiddete verilen yanıtın işyerinde tekrarlanan cinsel şiddetin uygun şekilde ele alınmasını sağlamadığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranın işkence ve kötü muamele yasağı ile özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Humpert ve diğerleri /Almanya

Başvuru No: 59433/18 vd.

Karar Tarihi: 14/12/2023

Md. 11 - Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü – İhlal Yok

Başvurucular Almanya'da yaşayan, memur statüsünde çalışan, Eğitim ve Bilim Sendikasına üye dört öğretmendir. 2009 ve 2010 yıllarında bir saat ile üç gün arasında değişen sürelerde daha iyi öğretim ve çalışma koşulları talebiyle iş bırakan başvurucular, memurlara uygulanan grev yasağı kapsamında kınama, hazır bulunulmayan beş ders için 100 EUR, hazır bulunulmayan on iki ders için 300 EUR para cezası gibi farklı disiplin cezaları almışlardır. Başvurucular çalışma saatlerinde grev yapmaları nedeniyle verilen disiplin cezalarının toplantı ve dernek kurma özgürlüklerini ihlal ettiğinden yakınmışlardır. AİHM Büyük Dairesi, sendikal özgürlüğün bağımsız bir hak olmayıp toplantı ve dernek kurma özgürlüğünün bir unsuru olduğunu, AİHM içtihatlarında zaman içinde bu hakkın içerik kazandığını fakat grev yasağının sendikal özgürlük kavramının temel unsurları arasında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususunda bir konsensus olmadığını belirtmiştir. Mahkeme, bu sorunun yanıtlanması için ilgili devletin sendikal hak ve özgürlüğün temini için aldığı önlemlere ve sendikalar ile onların üyelerine tanınan alternatif yöntemlere ve haklara bakılması gerektiğini eklemiş, Devlet'in grev hakkına müdahaleyi meşrulaştırmak için öne sürdüğü istikrarlı bir yönetim, devlet fonksiyonlarının yerine getirilebilmesi ve devletin düzgün çalışması gerekçelerini makul bulmuştur. Grev yasağının günümüzde uluslararası çalışma ilişkilerine hakim olan eğilimlere aykırı ve sert bir önlem olduğunu kaydeden Büyük Daire, Almanya'da kamu görevlilerindeki yüksek oranlı sendikalaşma ve grev yasağı karşısında sendikaların kamu görevlilerinin yasal statülerine dair yasama faaliyetlerine katılımı imkanı ile kamu görevlilerinin geçim hakkı kapsamında yeterli işe davası açma imkanını öngören mekanizmalar da gözetildiğinde yasağın sendikal özgürlüğünün özünü ortadan kaldıran bir müdahale olmadığına karar vermiştir. Büyük Daire, başvuruculara verilen cezaların ağır olmadığı ve kamu otoritesinin sendikal özgürlükle yarışan eğitim hakkının teminine yönelik sorumluluğunu da hatırlatarak yerel mahkemelerin müdahalenin meşru amacına dair gerekçelerine katılmıştır.



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Mahkeme, Sözleşmenin 11. maddesi kapsamında devletin takdir marjını aşmadığını, toplantı ve dernek kurma özgürlüğünün ihlal edilmediğini tespit etmiştir.

O.J ve J.O. / Gürcistan ve Rusya

Başvuru No: 42126/15 ve 42127/15

Karar Tarihi: 19/12/2023

Md. 5 - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı - İhlal

Md. 6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Gürcistan vatandaşı olan başvuruçular Mart 2012’de fiilen Gürcistan devletinin kontrolünde olmayan Abhazya bölgesindeki Tagiloni köyünde güvenlik kuvvetleri tarafından alıkonmuşlardır. Başvuranlar Gürcistan Savunma Bakanlığının İstihbarat Birimine bağlı olarak casusluk faaliyetleri yürüttükleri iddiasıyla Abhazya’da yargılanarak sırasıyla 11 yıl 6 ay ve 13 yıl hapis cezasına çarptırılmışlardır. Her iki başvuruçuda işkence ve kötü muamele gördüklerini belirtmiş, Gürcistan Askeri İstihbaratı ile ilişkili olduklarını kabul etmişlerdir. Başvuruçular her ne kadar kovuşturma aşamasında kabule yönelik beyanlarını işkence altında verdiklerini ileri sürmüşlerse de mahkeme ilgili beyanları başvuruçuların mahkumiyetlerine dayanak olan deliller arasında saymıştır. Başvuruçular, Gürcistan’ın Abhazya yöneticileriyle yaptıkları müzakereler sonucunda Mart 2016’da serbest bırakılmışlardır. AİHM, Gürcistan/Rusya (II) kararına atıfta bulunarak Rusya’nın Abhazya bölgesi üzerinde etkili kontrole sahip olduğu, Rusya’nın askeri, siyasi ve ekonomik desteği sayesinde ayakta kalan yerel yönetimin eylemleri nedeniyle de sorumluluğa sahip olduğu yönündeki tespitini tekrar etmiş, Gürcistan’ın ancak ilgili bölgede etkili olabildiği oranda sorumlu tutulabileceğine karar vermiştir. Mahkeme, işkence ve kötü muamele iddiaları bakımından başvuranların özgürlüklerine kavuştukları dönemden itibaren tıbbi belgeler de dahil olmak üzere herhangi bir dayanak belge sunamamış olmaları nedeniyle başvuruyu dayanaktan yoksun bulmuştur. AİHM, başvuruçuların yargılandıkları Abhazya mahkemesinde Gürcistan’ın diğer bölgelerinde olduğunun aksine Avrupa Konseyinin öngördüğü standartlarda bir yargı ve hukuk geleneği olmadığı, Abhazya ve Rusya yetkililerinin başvuruçuların özgürlüklerinden yoksun kalmalarına dayanak olarak gösterdikleri yasal belgelerin yetersizliği karşısında başvuruçuların özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM ayrıca Abhazya mahkemesinin AİHS’nin öngördüğü “yasa ile kurulmuş mahkeme” sıfatını taşıması, başvuruçuların bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmadıkları, savunmalarını hazırlamak için kendilerine yeterli olanak tanınmadığı ve avukat yardımından etkin bir şekilde faydalanamadıkları gerekçesiyle başvuranların adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

Narbutas /Litvanya

Başvuru No: 14139/21

Karar Tarihi: 19/12/2023

Md. 3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal

Md. 5 - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı – İhlal

Md. 8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Md. 10 - İfade Özgürlüğü – İhlal

Ek P1/Md.1- Mülkiyet Hakkı – İhlal

Başvurucu Litvanya Cumhurbaşkanı'nın hukuk danışmanlığı ve sağlık alanındaki bazı kamu kurumlarının yönetim kurulu üyeliğini yapmış bir Litvanya vatandaşı olup COVID-19 pandemisi sırasında Litvanya hükümeti ile bir İspanyol firması arasında test kitlerinin tedarikinde aracılık yapmıştır. Başvurana Haziran 2020'de her bir kit için 1 EUR olmak üzere toplamda 303.360 EUR ödenmiştir. Başvuran, Temmuz 2020'de rüşvete bağlı suç şüphesi nedeniyle mahkeme kararı olmaksızın geçici gözaltına alınmış, başvurusunun evi ile arabası mahkeme kararı ile aranmıştır. Geçici gözaltı tedbirine gerekçe olarak kaçma şüphesi, soruşturmaya müdahale etme ihtimali ve o anda mahkeme kararı almanın imkansızlığı gösterilmiştir. İlgili dönemde kanser tedavisi gören başvuran 33 saat gözaltında kaldıktan sonra belirli saatlerde ikametinden ayrılmaması, bazı kişilerle görüşmemesi ve kendi etki alanı içinde olan sağlık kurumlarına gitmemesini içeren bir tedbir kararıyla serbest bırakılmıştır. Malvarlığına tedbir konan başvurusunun önce ayda 607 EUR, itiraz üzerine 1.000 EUR kullanmasına izin verilmiştir. Başvuranın ev hapsi Ağustos 2022'de kaldırılmış, devlet hastanelerinde tedavi görmesine izin verilmiştir. Temmuz 2020'de kolluk tarafından başvurusunun adını, iş geçmişini ve kendisine yönelik iddiaları içeren bir basın açıklaması yayınlanmış, onu yoğun bir medya ilgisi izlemiştir. Başvurucu Mayıs 2023'te ilk derece mahkemesi kararıyla beraat etmiştir. AİHM, her ne kadar Litvanya Ceza Yargılaması Kanunu acil durumlarda mahkeme kararı olmaksızın kolluk tarafından gözaltı yapılmasına izin veriyorsa da somut olayda böylesi bir acil durumun varlığının kanıtlanamadığı gerekçesiyle başvurusunun özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, her ne kadar somut olayın kamuyu ilgilendirdiği hususunda duraksama olmadığını değerlendirse de başvurusunun politikacı veya kamu görevlisi olmadığını da gözeterek kimliğinin ifşa edilmesini ve elleri kelepçeli olarak polis memurlarının arasında resimlerinin yayınlanmasının özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın medyada geniş yer bulan soruşturmaya ilişkin kamuoyu önünde kendisini ifade etmemesi konusunda uyarılmış olmasının yarattığı caydırıcı bir etkiyi göz önüne alarak başvuranın ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca başvurusunun banka hesabındaki parasının tümüne ve arabasına yönelik tedbir



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

kararının kanser tedavisi görmesi nedeniyle belli bir ödeme yükü altında olduğu da göz önüne alındığında orantısız olduğunu değerlendirerek mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Nakov ve diğerleri /Kuzey Makedonya

Başvuru No: 31620/15, 34859/15 ve 14659/15

Karar Tarihi: 12/12/2023

Ek P1/Md.1 - Mülkiyet Hakkı - İhlal

Başvurucular Kuzey Makedonya vatandaşları olup, 1950'lerde tarım arazileri kamulaştırılan iki murisin mirasçılarıdır. 2001'de yerel mahkeme başvurucuların murislerinin ilgili parseller üzerinde mülkiyet hakkı olduğunu tespit etmiştir. Bu arada bir özel şirket 1990'lı yıllar boyunca ilgili parsellerden birinin kullanım hakkını elde etmiş ve 2000'li yıllar boyunca da kullanagelmıştır. Söz konusu şirket 16 Kasım 2001'de arazide petrol istasyonu ve işyeri kurmak üzere inşaat izni almıştır. 7 Aralık 2001'de başvurucular Maliye Bakanlığının Hakların İadesi Komisyonuna başvurarak murislerinden kalan parsellerin adlarına tescilini talep etmişlerdir. Bu kapsamda keşif yapan komisyon parsellerin işlenmemiş arazi halinde olduğunu fakat sadece temel kazma gibi inşaat hazırlıklarının yapıldığını kaydetmiş ve bu faaliyetlerin başvurucuların taleplerini ileri sürmelerinden sonra meydana geldiğini tespit etmiştir. 18 Temmuz 2002'de komisyon başvurucuların başvurusunu kabul etmiş ve ilgili parseller mirasçılar üzerine tescil edilmiştir. Buna rağmen başvurucular hiçbir zaman arazinin zilyetliğini kazanamamışlar, şirket ise ilgili arazi üzerinde petrol istasyonu ve işyeri inşaatına devam etmiştir. Şirket komisyon kararının iptali için idari yargıya başvurmuş, Danıştay Eylül 2012'de gelinen aşamada yapılan inşaat faaliyeti de gözetilerek ilgili arazinin başvuruculara devredilemeyeceğine karar vermiştir. Başvurucular Mülkiyet Haklarının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuşlardır. Mahkeme, öncelikle ulusal yasalara göre esas olanın mülkiyetin geri kazanılması başvurusunun yapıldığı andaki taşınmazın durumu olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda başvurucuların mülkiyet haklarından yargısal kararlarla yoksun bırakılmalarının 2002'deki lehlerine kararın bağlayıcılığını ortadan kaldırarak meşru beklentilerini boşa çıkardığını, ulusal mahkemelerin inşaatın başlamasından 8 yıl sonra hazırlanan keşif tutanağına dayanarak muhdesatın o andaki durumunu gözeterek başvurucuların mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Deliktaş /Türkiye

Başvuru No: 25852/18

Karar Tarihi: 12/12/2023

Md. 6 - Adil Yargılanma Hakkı – İhlal

Ekim 2015'te orman muhafaza memuru olarak çalışan başvuru ile üç diğer memur, traktörlerinin römorkunda kereste taşıyan iki kardeşi durdurarak iddiaya

göre kendilerini görmezden gelmeleri karşılığında rüşvet almışlardır. Ceza yargılaması sonunda yerel mahkeme ağırlıkla müştekilerin beyanlarına dayanarak başvurucu hakkında 3 yıl 4 ay hapis cezası vermiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi başvurucunun duruşma talebini reddetmiş, dosya üzerinden yaptığı incelemede ilk derece mahkemesinin kararını onamış, karar kesinleşmiştir. Başvurucunun Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı bireysel başvuru kabul edilemez bulunmuştur. Başvuran talebine rağmen istinaf mahkemesinin duruşma yapmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. AİHM, mahkumiyet kararının bazı ifadeler ve duyuma dayalı delillere dayanması, sanığın suçlamaları kabul etmemesi ve mahkumiyetin sanığın hürriyetini kısıtlayıcı ve kamu görevinden ihracına yol açması karşısında istinaf mahkemesinin duruşmalı inceleme kararını kategorik olarak reddetmesini eleştirmiştir. Mahkeme, özellikle teknik ve hukuki konuları içeren yargılamalarda istinaf veya temyiz mahkemelerinde duruşmalı yargılama yapılmamasını anlaşılır bulunmakta ise de ilgili olaydaki gibi suç isnadının müşteki ve/veya diğer sanıkların beyanları gibi öznel ve somut olmayan delillere dayandığı durumlarda istinaf mahkemelerinin duruşmalı yargılama taleplerini reddetmelerini içtihata aykırı bulmuştur. AİHM, bu kriterler ışığında başvurucunun duruşmalı istinaf incelemesi taleplerinin gerekçesiz olarak reddedilmesinin adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet verdiği karar vermiştir.

F.S. /Hırvatistan

Başvuru No: 8857/16

Karar Tarihi: 05/12/2023

Ek P7/Md.1 - Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Usulî Güvenceler – İhlal

Bosna Hersek vatandaşı olan 1991 doğumlu başvurucu ebeveynlerinin ölmesinden sonra 1998'den itibaren Hırvatistan vatandaşı olan akrabalarının yanında yaşamış, 2005'te geçici, 2008'de ise kalıcı ikamet iznine hak kazanmıştır. Başvurucu 2011'de ilk kez Hırvatistan vatandaşlığına başvurmuş, İçişleri Bakanlığı aynı yıl verdiği cevapta başvurucunun Bosna Hersek vatandaşlığından çıkması halinde Hırvatistan vatandaşlığına hak kazanabileceğini belirtmiştir. Başvurucu 2013'te Bosna Hersek vatandaşlığından çıkmış, vatansız statüsüne geçmiştir. Ne var ki 2014'te başvurucuya Hırvatistan vatandaşı olmasını engelleyen ulusal güvenlikle ilgili engeller olduğu bildirilmiş, ikamet izni iptal edilmiş ve nihayetinde hakkında sınırdışı kararı alınmıştır. Başvurana alınan karara ilişkin gerekçeli veya ayrıntılı bir açıklama yapılmamıştır. İdari yargıda ve Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruda lehine karar çıkmaması üzerine başvurucu Bosna Hersek vatandaşlığını yeniden kazandıktan sonra 2016'da Hırvatistan'ı terk etmiştir. Başvurucu, AİHS'e ek 7 No'lu Protokolün 1. maddesi kapsamında yabancıların sınır dışı edilmelerine ilişkin

usulî güvencelere riayet edilmediği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme, başvurucunun sınır dışı edilmesine dayanak olan gizli ulusal güvenlik bilgilerinin başvurucuya sunulup sunulmaması konusunda devletin takdir yetkisi olduğunu, ancak başvurucuya kendisini savunmasına yarayacak ve gizliliğe karşı dengeyi sağlayacak usulî hakların verilmediğini tespit etmiştir. Mahkeme, ulusal mahkemelerin kararına dayanak olan polis raporunun da ayrıntılı gerekçeden yoksun olduğunu, ulusal mahkemelerde başvurucuya sınır dışı edilmesine dayanak olan gizli bilgilerin başvurucuya neden verilmediğine dair bir gerekçe sunulmadığını tespit etmiş, başvurucunun 7 No'lu Ek Protokolün 1. Maddesinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Timpau /Romanya

Başvuru No: 70267/17

Karar Tarihi: 05/12/2023

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal Değil

Başvurucu 1964 doğumlu, Suceava vilayetinde yaşayan bir Romanya vatandaşıdır. Başvuran, 20 yıl boyunca bir devlet okulunda Ortodoks Hıristiyanlık dersleri vermiştir. Suceava Başpiskoposu başvurucunun profesyonelliğe yakışmayan davranışlarından ve artık "Tanrı kelamının hakikatli bir vaizesi olduğunu" kabul etmemesinden dolayı öğretmenlik beratını geri almıştır. Bu kararı ulusal mahkemelere taşıyan başvurucunun davaları böylesi bir davanın laik mahkemelerde görülemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu, özel ve aile hakkına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur. Mahkeme, dinsel bir kurumun verdiği kararların çalışma hayatına olan etkileri bakımından laik mahkemelerin konusu olduğuna dair içtihatını hatırlatarak davanın çerçevesini çizmiştir. Mahkeme, başvurucunun Ortodoks Kilisesine yönelik sadakat yükümlülüğünün çalışma ilişkileri bakımından daha sıkı olduğunu not etmiştir. Ayrıca, bir dinsel öğretinin inandırıcılığının onu öğreten kişilerin yaşam tarzı ve görüşlerinin söz konusu dinin gerektirdiği standartlardan farklı olmamasına bağlı olduğu düşüncesini makul bulan Mahkeme, başvurucunun resmî işvereni olan devlet kurumunun başvurucunun kendi bünyesinde farklı bir işte çalışmasına yönelik taleplerinin reddini devletin başvurucunun özel hayatı ile Kilise'nin özerkliği arasında bir denge kurmaya yönelik bir girişimi olarak kabul etmiştir. Bu bağlamda AİHM başvurucunun işinden çıkarılmasının orantısız bir müdahale teşkil etmediğine, dolayısıyla özel ve aile hakkına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

İlerde vd. /Türkiye

Başvuru No: 35614/19, 5885/20 vd.

Karar tarihi: 05/12/2023

Md.3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal/İhlal Değil

Md. 8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı - İhlal

Başvurucular, cezaevlerinin aşırı kalabalık olmasından, tutuldukları koşulların yetersizliğinden yakınmışlardır. Başvuruculardan ikisinin ayrıca ailelerinden çok uzak cezaevlerine gönderilmeleriyle ilgili de şikayetleri vardır. Mahkeme, geçmiş kararlarına atıfta bulunarak birden fazla kişinin aynı alanda tutulduğu cezaevlerinde kişi başına 3 metrekarenin altında bir yaşam alanı ayrılmış olmasının işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline ilişkin güçlü bir faraziye oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Mahkeme, bu faraziyenin ancak hükümet tarafından asgari 3 metrekare kişisel alana sahip olmaksızın geçirilen sürenin kısa, nadir ve önemsiz olduğunun, yeterli hareket özgürlüğü ve yeterli hücre dışı faaliyetlerin bulunduğu, başvuranın tutulma koşullarını ağırlaştıran başka bir unsurun bulunmadığının ispatı halinde çürütülebileceğini vurgulamıştır. Mahkeme, hükümetin cezaevindeki kişi sayısına dair net açıklamalar yapmaması, kat planlarını mahkemeye sunmamış olması, darbe girişimi nedeniyle olağandan çok sayıda insanın cezaevinde bulunduğu ve bazı tutukluların yerde kendi şiltelerinde yattıklarını kabul etmesini göz önünde bulundurarak her bir başvuru yönünden hesap yapmış ve kişisel alanı 3 metrekareden az olan başvuru yönünden AİHS md.3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca başvurulardan birinin Kayseri ilinde ve kendisi Nevşehir cezaevindeyken yaklaşık 1000 km uzaktaki İzmir cezaevine nakledilmesine ilişkin karara karşı yaptığı başvurularının değerlendirilmemesinin ise özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlali olduğuna karar vermiştir.

H.A. / Birleşik Krallık

Başvuru No: 30919/20

Karar tarihi: 05/12/2023

İşkence Yasağı - İhlal Değil

Başvurucu, 1998'de Lübnan'da bir mülteci kampında doğmuş Filistin asıllı vatansız bir kişidir. Başvuran, mülteci kampında yaşanan çatışmalar, iki farklı askeri grubun kendisini örgütlerine dahil etmek istemesi, tehditleri ve fiziksel olarak yaralanması nedeniyle İngiltere'ye giderek iltica talebinde bulunmuştur. Başvuranın iltica talebi kabul görmemiş ve kampa geri gönderildiği takdirde paramiliter gruplarca silah altına alınmayı reddedeceğini ve bu nedenle de açık ve kesin bir şekilde kötü muamele göreceğinden yakınmıştır. Mahkeme, Sözleşmenin sığınma hakkını doğrudan korumadığının altını çizerek başvuruyu, başvuranın geri gönderileceği mülteci kampında yaşayabileceği riskler bakımından Sözleşmenin 3. maddesi ile korunan işkence ve kötü muamele



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

yasağı kapsamında incelemiştir. Mahkeme, başvurucunun Lübnan'daki mülteci kampına geri gönderildiğinde silah altına alınmayı reddetmesi halinde ciddi bir zarara maruz kalacağına ilişkin herhangi bir verinin bulunmadığını değerlendirerek ileriye etkili şekilde yaptığı incelemede başvurucu sınırdışı edildiği takdirde Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edilmeyeceğine karar vermiştir.

V /ek Cumhuriyeti

Başvuru No: 26074/18

Karar tarihi: 07/12/2023

Md.2 - Yaşam Hakkı - İhlal

Başvurucunun kardeşi P.Z., 2005 yılından bu yana paranoid şizofreni ve 2015 yılından olay gününe kadar hipertansiyon tedavisi görmekte iken 5 Kasım 2015 tarihinde kamuya ait bir psikiyatri hastanesine yatırılmıştır. Hastaneye yatırılmasından bir gün sonra, P.Z'nin agresif ve kontrol altına alınamayan davranışları nedeniyle kuruma polis çağrılmış ve hastayı yüzüstü yatıran polis memuru P.Z'ye üç kez ve ardı ardına çok tabancası ile çok vermiştir. Ardından bir hemşire de sakinleştirici ilaç vermiştir. Bu eylemlerin sonucunda P.Z. yapılan otopsi ve bilirkişi raporlarına göre kalp ritmi düzensizliğinden ölmüştür. Mahkeme; sağlık çalışanları ile polis memurları arasındaki olası riskleri konuşma konusunda irtibatsızlık, bunu düzenleyen bir mevzuatın olmayışı, hastaneye yatırılan kişiilerde de bu tabancanın uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki belirsizlik ile hemşire ve polislerin ortak eylemleri sonucunda gerçekleşen bu ölümde devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir. AİHM, ayrıca yaşam kaybına yönelik yürütülen soruşurmada ölüm ile lme neden olay olaylar arasında illiyet bağı kurulması, olayın aydınlatılması için yeterli araştırma yapılmamış olması gibi nedenlerle etkili soruştırma yükümlülüğünün de ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Przybyszewska vd. /Polonya

Başvuru No: 11454/17, 11810/17

Karar tarihi: 12/12/2023

Md.8 - zel ve Aile Hayatına Saygı - İhlal

Başvurucular; beş eşcinsel çifttir. Başvuranlar, Polonya'da evlenmek için başvuru yapmış ancak iç hukuka göre evliliğin ancak bir kadın ve bir erkek arasında gerçekleşebileceği düzenlendiğinden başvuruları reddedilmiştir. Mahkeme, bugüne kadar vermiş olduğu çok sayıda kararına atıf yaparak ye devletlerin mevzuatlarını eşcinsel çiftleri yasal olarak tanıyacak şekilde genişletmeleri gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca eşcinsel çiftlerin de diğer çiftler gibi hukuken

tanınmasını kişisel ve sosyal kimliklerinin gelişiminin bir parçası olarak kabul etmiştir. Eşcinsel çiftlerin de yasalar önünde diğer çiftler gibi miras, nafaka, vergi gibi düzenlemelerden diğer çiftler gibi faydalanması gerektiğini, asıl meselenin evlilik kurumu değil bu tür hakların güvence altına alınması olduğuna vurgu yapmıştır. AİHM, hükümetin, özel hukuk sözleşmelerinin de bu tür hakları koruduğu yönündeki ve toplumsal tepkiye atıfta bulunduğu savunmasını reddetmiştir. Mahkeme, davalı devletin gerekli eşcinsel birliktelikleri hukuken tanıyan ve koruyan yasal bir çerçeveye sahip olmayışının devletin takdir marjını aştığını ve başvuruların özel ve aile hayatına saygı haklarının ihlali olduğuna karar vermiştir.

Jasuitis ve Šimaitis /Litvanya

Başvuru No: 28186/19, 29092/19

Karar tarihi: 12/12/2023

Md.7 - Kanunsuz Ceza Olmaz - İhlal Değil

Başvurucular cinsel sömürü amaçlı insan ticareti suçundan hükümlüleri olup bu suçun kapsamının geniş yorumlanarak maddi unsurlar gerçekleşmeden kendilerine ceza verildiğine ve Sözleşmenin 7. maddesi ile korunan kanunsuz ceza olmaz ilkesinin ihlal edildiğinden yakınmışlardır. Başvurucular ceza aldıkları kanun hükmünün lafzının muğlak olduğunu, bu suçun oluşabilmesi için mağdurların kölelik benzeri koşullar altında olması gerektiğini, somut olayda bunun olmadığını iddia etmektedirler. Mahkeme, ilke olarak yerel mahkemenin yerine geçerek iç hukuk kurallarını uygulamayacağını ancak md.7 yönünden ihlal olup olmadığını incelerken başvurucuların ceza aldıkları ilgili olayın kanunda düzenlenip düzenlenmediğini değerlendireceğini belirtmiştir. Mahkeme, internet üzerinden web modeli aranıyor şeklinde ilan verme, iş arayışındaki kadınlara barınma, kamera ve bilgisayar sağlama, pornografik içerik üretimi için baskı yapma, borç ilişkisi oluşturarak mağdurları kontrol etme ve verilen hizmet üzerinden gelir elde etme eylemlerinin yürürlükteki ceza kanununda düzenlendiğini ve başvurucuların kanun lafzından eylemlerinin bir suça konu olduğunu öngörebileceklerini, içtihadın ve kanun maddelerinin belirsiz olmadığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvurucular bakımından AİHS md.7'nin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Halit Kara /Türkiye

Başvuru No: 60846/19

Karar tarihi: 12/12/2023

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Başvuru, FETÖ/PDY terör örgütü üyeliğinden yargılanan bir tutuklunun bir başka cezaevinde tutulan yakınına mektup göndermesinin cezaevi yetkilileri tarafından reddedilmesi sonucunda, özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu mektubunda birçok kişinin emniyette kötü muameleye maruz kaldığı, başlarına çuval geçirildiği, biber gazı kullanıldığı, 24 saat boyunca elleri bağlı konumda tutulduğu ve darp edildiğinden bahsetmiştir. Yetkili makamlar tarafından başvurusunun mektubunun gönderilmesi talebinin reddinin gerekçesi, kamu görevlilerine yönelik hatalı ve hakaret içeren ifadeler kullanılmasıdır. Başvurucunun AYM başvurusu kabul edilemez bulunmuştur. AİHM, müdahalenin cezaevi güvenliği ve kamu yararı gibi meşru amaçlar ile orantılı olduğuna ilişkin hükümetin savunmalarını reddederek ulusal makamların kamusal yarar ile başvurusunun hakları arasında adil bir denge kuramadığını, olağanüstü halin özel koşullarının başvuru konusu müdahaleyi gerektirdiğinin söylenemeyeceğini tespit etmiştir. Mahkeme yargı makamları tarafından ilgili ifadelerin özellikle bir yetkiliye atıfta bulunmadığı ve gazete haberlerine dayandırıldığı da göz önüne alındığında, ne şekilde hakaret olduğu ve gerçeği yansıtmadığının usulüne uygun şekilde açıklanmadığını, yapılan müdahalenin OHAL döneminin gereklilikleri bakımından zorunlu olduğunun belirtilemeyeceğini, başvurusunun özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir.

M.L. /Polonya

Başvuru No: 40119/21

Karar Tarihi : 14/12/2023

Md.3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - Kabul edilemezlik

Md.8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal

Başvuru, Polonya Anayasa Mahkemesi'nin fetüsteki anomali nedeniyle kürtaja getirdiği kısıtlama kararına ilişkindir. Başvurucunun 14 ve 15 haftalık gebe iken yapılan sağlık kontrollerinde, genetik bozukluğa sahip, down sendromlu bir bebek taşıdığı belirlenmiştir. Başvurucu kürtaj randevusunu almasından sonraki bir tarihte verilen AYM kararı sonrası Polonya'da kürtaj yaptıramayacağı bilgisini almış ve Hollanda'da özel bir klinikte gebeliğini sonlandırmıştır. AİHM, kürtaj hakkının Sözleşme kapsamında doğrudan korunmadığını belirtmekle birlikte, başvuranın yasa ile tanımlanan kürtaj imkanının mahkeme kararıyla yasaklanmasının özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini değerlendirmiştir. Mahkeme Polonya'da AYM yargıçlarının seçimine ilişkin adil yargılanma hakkına yönelik ihlal kararı verdiği Xero Flor w Polsce sp. z o.o./ Polonya kararına atıfta bulunarak kürtajı düzenleyen yasa maddesinin kısmen iptaline ilişkin verilen kararda hukuken kurulmuş mahkeme kriteri bakımından

hukukun üstünlüğüne ilişkin sorunlara dikkat çekmiştir. Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin kararının, başvuranın hak kazandığı ve halihazırda başlatılmış olan tıbbi prosedüre müdahale ettiği ve böylece başvuranın keyfiliğe karşı uygun güvencelerden mahrum bırakıldığı bir durum yarattığını göz önüne alarak, müdahalenin Sözleşmenin 8. maddesinin gerektirdiği öngörülebiliirlikten yoksun olduğuna ve başvuranın özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Matkava ve diğerleri/ Rusya

Başvuru No: 3963/18

Karar Tarihi : 19/12/2023

Md.2 - Yaşam Hakkı - İhlal

Başvuranların yakını, Gürcistan vatandaşı Giga Otkhozoria, 2016 yılında fiilen Gürcistan kontrolünde olmayan Abhazy Cumhuriyeti'ne ait bölgenin idari sınırında, sınır görevlilerinden bir cenazeye yemek taşımak için yardım istemiştir. Bu esnada tartışma çıkmış, geri dönen Otkhozoria sınır görevlileri tarafından Gürcistan kontrolündeki Khurcha köyünde yakalanmıştır. Otkhozoria, görevliler tarafından vücudunun çeşitli yerlerinden ve daha sonra kafasından vurularak öldürülmüştür. AİHM, Gürcistan/Rusya (II) kararına atıfta bulunarak Rusya'nın Abhazy bölgesi üzerinde 23.05.2018 tarihine kadar etkili kontrole sahip olduğu, Rusya'nın askeri, siyasi ve ekonomik desteği sayesinde ayakta kalan yerel yönetimin eylemleri nedeniyle de sorumluluğa sahip olduğu yönündeki tespitini tekrar etmiştir. Başvuranların yakınının R.K.O tarafından başından vurularak öldürülmesine ilişkin olayda fiilen yetkili bulunan Abkhaz makamları ile Rusya yetkililerinin soruşturma yürüten Gürcistan makamları ile işbirliğinde bulunmadıklarını, başvuranların yakınının ölümüne ilişkin olayın aydınlatılmasında R.K.O'ya erişimlerinin bulunmasına rağmen herhangi bir soruşturma yürütmediklerini, R.K.O'nun teslimini sağlamadıklarını, bilgi ya da belge temin etmediklerini tespit etmiştir. Mahkeme, Rusya hükümetinin fiilen yetkili bulunan Abhaz makamların müdahalesine ilişkin mevcut verilerinin aksini ispat edemeyişi karşısında Otkhozoria'nın Abhaz makamlarının görevlisi olarak hareket eden R.K.O. tarafından sınır kontrolü operasyonları sırasında öldürüldüğü sonucuna varmıştır. AİHM, olayda güç kullanımının sınır kontrolünün gereklilikleri karşısında mutlak şekilde zorunlu olmadığını, ölümcül güç kullanımının aşırı ve hukuka aykırı olduğunu, yaşam hakkının esas yönünden ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, ayrıca olaya ilişkin talep edilen belgelerin gerekçesiz olarak sunulmamasının, ceza davasında Gürcistan makamlarıyla işbirliği yapılmamasının, gerçeğin ortaya çıkarılması ve Otkhozoria'nın öldürülmesinden sorumlu kişinin adalet önüne çıkarılmasını sağlayacak etkili bir soruşturma yürütülmemesinin yaşam hakkının usuli yönüne ilişkin olarak da ihlal teşkil ettiğine karar vermiştir.

Syndicat National Des Journalistes ve diğerleri/Fransa

Başvuru No: 41236/18

Karar Tarihi: 14/12/2023

Md. 6 - Adil Yargılanma Hakkı - İhlal

Başvurucular üç ayrı sendikadan oluşmaktadır. Hollanda merkezli iki yayın kuruluşu şirketin birleşmesi sonrasında şirket içinde ana şirket ve bağlı şirketler arasında 450 milyon euro tutarında bir borç ilişkisi oluşturulması ve kar dağılımının değiştirilmesi sonucu işçilere maaşlarının ödenmemesi söz konusu olmuştur. Başvurucular, hukuki yayınlar yapan şirkete yönelik davayı gören yargıçlardan üçünün düzenli olarak davanın tarafı olan şirketle ilişki içinde olmasından mahkemenin tarafsız olmayışından yakınmışlardır. AİHM, araştırma etkinlikleri, öğretim faaliyetleri veya yayınların hakimlerin görevlerinin bir parçası olduğunu, ancak olayda davanın tarafı olan şirket ile yargıçlar arasındaki mesleki temasların düzenli, yakın ve ücretli olduğunu saptamıştır. Mahkeme, ilgili yargıçların davadan çekilmemiş olması dolayısıyla başvuran sendikaların tarafsızlığa ilişkin şikayetlerinin objektif olarak gerekçelendirildiğini tespit etmiştir. AİHM, mahkeme üyelerinin tarafsızlığı bakımından Sözleşmenin 6. maddesi ile korunan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Ştefan-Gabriel Mocanu ve diğerleri /Romanya

Başvuru No: 34323/21, 30168/21, 31914/21

Karar Tarihi: 12/12/2023

Md. 2 - Yaşam Hakkı - İhlal

Md. 3 - İşkence ve Kötü Muamele Yasağı - İhlal

Romanya vatandaşı dokuz başvurudan yedisi Haziran 1990'da Bükreş'te Üniversite Meydanı'nda düzenlenen hükümet karşıtı protestoların bastırılması sırasında kötü muameleye maruz kaldıklarından, geri kalan ikisi ise olaylar sırasında babalarının silahla öldürülmesinden şikayetçi olmuştur. AİHM, olaya ilişkin 17.09.2014 tarihli Mocanu ve Diğerleri /Romanya kararında 23 yıldan uzun bir süredir devam etmekte olan soruşturmada uzun süre bir gelişme olmadığını, askeri savcılar tarafından yürütülen soruşturmanın objektifliği ve tarafsızlığı konusunda ciddi şüpheler bulunduğunu, mahkemelerin kötü muameleyi çevreleyen koşulları tespit edemediğini, ulusal makamlar tarafından soruşturmaya ilişkin çok sayıda eksikliğin giderilmediğini ve makul tüm önlemlerin alınmadığını tespit ederek karar verdiğini hatırlatmıştır. AİHM, Mocanu ve diğerleri kararından bu yana yürütülen soruşturmada, soruşturmanın niteliğini bozan ve yetkililerin güç kullanımının dava koşullarında haklı olup



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**

olmadığının belirlenmesi ve sorumluların tespiti ile uygun şekilde cezalandırmalarını engelleyen çok sayıda eksiklik ve kusurun bulunduğunu, başvuranların soruşturmaya dahil edilmeleri konusundaki menfaatlerinin yeterince korunmadığını tespit etmiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin usul bakımından ihlal edildiğine karar vermiştir.

Waldner /Fransa

Başvuru No : 26604/16

Karar Tarihi : 07/12/2023

Ek P1/Md.1- Mülkiyet Hakkı - İhlal

Başvuru, avukat olan başvurucunun yapılan yasal değişiklik sonrasında vergi makamları tarafından onaylanmış bir muhasebe yönetim birliğine üye olmadığı gerekçesiyle 2006 ila 2011 yılları arasında vergiye tabi gelirin uygulanmasıyla oransal artış ile ilgilidir. Başvuran artan vergi yükü nedeniyle mülkiyetinden barışçıl yararlanma hakkının, örgütlenme özgürlüğünün ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Mahkeme mükelleflerin beyanlarının doğru olduğu varsayımına dayanan bir vergi sisteminin genel felsefesine aykırı şekilde meslek mensuplarının onaylanmış birliklere üye olmak ve olmamak gibi seçimlik bir hakka sahip olduklarını, yasal düzenlemeyle vergi oranının üye olmayanlar aleyhine otomatik olarak %25'lik bir ek vergi oranı doğurduğunu, olayda 49.118 Euro ek vergi doğuran ilgili uygulamanın yasama organının vergi kaçakçılığı ile mücadele amacı bakımından yeterince makul bir temele dayalı olmadığını ve başvuran üzerinde orantısız bir mali yüke yol açtığını tespit etmiştir. AİHM, mevcut olayda uygulanan yöntemin genel menfaat ile bireyin temel haklarının korunması zorunlulukları arasında var olması gereken adil dengeyi bozduğuna kanaat getirerek başvuranın mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.



**Evrensel Haklar
İçin Hukukçular
Derneği**